

УДК 646.26

Н. Г. Мазій

*Львівський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України*

ПРОЦЕДУРНІ МЕХАНІЗМИ ЗАСНУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто основні аспекти законодавчого регулювання заснування малого підприємства, наголошено на важливості раціоналізації процедурних механізмів у сучасних умовах господарювання. Запропоновано заходи щодо підвищення ефективності функціонування підприємництва в регіонах шляхом удосконалення інформаційного забезпечення.

Підприємницька діяльність, правове регулювання, заснування підприємства, система оподаткування

Дослідження динаміки розвитку малого підприємництва є актуальним як в економічному, так і соціальному вимірах. За останні кілька років відбулися суттєві зміни в законодавчій базі України щодо розвитку малого підприємництва на шляху до євроінтеграційних процесів. У сфері реєстрації скасовано свідоцтва про державну реєстрацію та обов'язкове засвідчення установчих документів у нотаріуса й встановлено адміністративну відповідальність за порушення в цій сфері, введено модельні статuti, скорочено термін державної реєстрації до двох днів, анульовано реєстрацію декларацій про відповідність.

Оцінюючи процедурні механізми заснування та функціонування малого підприємства, слід віддати належне вченим, які прямо або опосередковано вивчали ці питання, що має позитивний вплив на вирішення існуючих проблем на науковому рівні. Серед них – науковці З. Варналій, В. Геєць, М. Дем'яненко, Ю. Ковбасюк, М. Корецький, А. Мельник, М. Миколайчук, П. Саблук, В. Юрчишин та інші.

Зважаючи на вищезазначене, метою нашої статті є висвітлення та аналіз основних процедурних механізмів заснування власної справи, вибір системи оподаткування та їх можливе удосконалення.

Для започаткування власної справи першим кроком є вибір форми, виду підприємницької діяльності, системи оподаткування та реєстрація в Єдиному державному реєстрі (див. рисунок). Важливим кроком для спрощення даної процедури було набуття чинності з 1 липня 2013 року змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [1], який регулює умови і порядок державної реєстрації. Ці зміни встановили

спрощену схему державної реєстрації, що дає змогу зареєструватися упродовж трьох днів (раніше ця процедура тривала до 10 днів). За недотримання даного терміну передбачена адміністративна відповідальність.

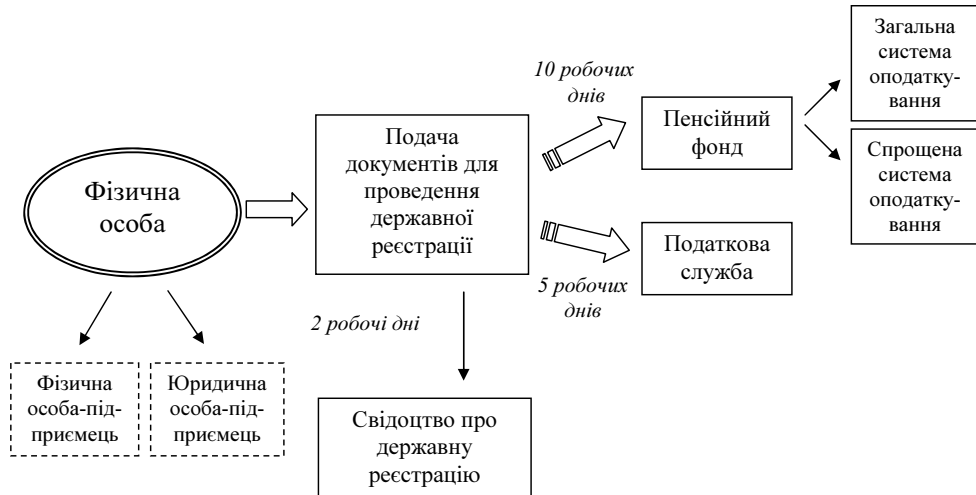

Схема заснування суб'єкта господарювання

Для проведення державної реєстрації фізична особа мусить подати особисто (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору за місцем проживання заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації, встановленого зразка; копію ідентифікаційного номера фізичної особи – платника податків та інших обов'язкових платежів; документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору; паспорт (якщо документи подаються особисто).

При відсутності підстав для відмови в проведенні державної реєстрації вноситься запис до Єдиного державного реєстру про реєстрацію підприємця на основі відомостей реєстраційної картки. Свідоцтво про державну реєстрацію повинно бути оформлене і видане (надіслане рекомендованим листом) заявнику не пізніше наступного робочого дня з дати реєстрації. Подальшим кроком є необхідність своєчасного обліку в державній податковій інспекції та пенсійному фонді. Податкова служба самостійно бере на облік приватного підприємця після отримання від державного реєстратора інформації про реєстрацію його. Засвідченням є виписка про державну реєстрацію та постановка на облік у податковій інспекції. Якщо підприємцем обрана спрощена система оподаткування, то виникає потреба у визначенні групи платника (див. таблицю).

Для фізичних осіб-самозайнятих взяття на облік у Державній податковій інспекції підтверджує довідка за формою № 4-ОПП. Для роботи за спрощеною системою оподаткування потрібно подати і заявку на реєстрацію платником єдиного податку. Реєстрація в органах податкової служби безкоштовна.

Групи платників та особливості спрощеної системи оподаткування

Критерії	Групи платників єдиного податку					
	I	II	III	IV	V	VI
Суб'єкти господарювання	фізичні особи	фізичні особи *	фізичні особи	юридичні особи	фізичні особи	юридичні особи
Обсяг доходу за календарний рік	150 000 грн	1 000 000 грн	3 000 000 грн	5 000 000 грн	20 000 000 грн	20 000 000 грн
Використання праці найманих працівників	не використовують	одночасно до 10 осіб	одночасно не перевищує 20 осіб	не перевищує 50 осіб	одночасно не перевищує 20 осіб	не перевищує 50 осіб
Види діяльності	роздрібний продаж товарів, надання побутових послуг населенню	надання послуг, у т.ч. побутових, виробництво, продаж товарів, ресторанна сфера	будь-які види діяльності, крім заборонених для спрощеної системи оподаткування			
	не мають права працювати з юридичними особами					
Ставки податку	мінімальної заробітної плати на місяць		3% доходу – у разі сплати ПДВ згідно з ПКУ		7% доходу – у разі сплати ПДВ згідно з ПКУ	
	від 1 до 10%	від 2 до 20%	5% доходу – у разі включення ПДВ до складу єдиного податку.		10% доходу у разі включення ПДВ до складу єдиного податку	
Підвищені ставки податку	15% (у випадках, коли є перевищення обсягу доходу за календарний рік згідно з групою платників)		6 або 10%		15%	
	33% – пенсійний фонд				14 або 20%	

* Не можуть бути платниками другої групи фізичні особи – підприємці, які надають посередницькі послуги з купівлі, продажу й оцінювання нерухомого майна (група 70.31 КВЕД ДК 009:2005), а також здійснюють діяльність з виробництва, постачання, продажу (реалізації) ювелірних і побутових виробів з дорогоцінних металів і каміння, дорогоцінного каміння органічного утворення та напівкоштовного каміння. Такі фізичні особи-підприємці належать виключно до третьої групи або групи платників єдиного податку, якщо відповідають вимогам, встановленим для таких груп.

Взяття на облік у Пенсійному фонді страхувальників здійснюється на підставі інформації з реєстраційної картки, наданої державним реєстратором згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців», не пізніше наступного робочого дня з дня отримання зазначених відомостей територіальними органами Пенсійного фонду.

Добровільно стати платниками ПДВ можуть ті, чиї обсяги постачання товарів /послуг іншим платникам ПДВ за останні 12 календарних місяців сукупно становлять не менше 50 відсотків загального обсягу постачання (ст. 182 Податкового кодексу країни). Таке обмеження унеможливорює реєстрацію платником ПДВ новостворених підприємств, які можуть зареєструватися добровільно лише за результатами перших 12 місяців роботи або в обов'язковому порядку після досягнення ними загальної суми оподатковуваних операцій 300 тис. грн. За видачу свідоцтва платника ПДВ встановлена плата в розмірі 17 грн.

Фінальним кроком для уже зареєстрованого підприємця є відкриття поточних й інших рахунків, обраних на власний розсуд у найпривабливішому банку.

У разі здійснення платниками єдиного податку I і II груп кількох видів господарської діяльності застосовується максимальний розмір ставки єдиного податку, встановлений для таких видів господарської діяльності. У випадку господарської діяльності на територіях більш як однієї селищної або міської ради використовується максимальний розмір ставки єдиного податку, визначений для відповідної групи таких платників єдиного податку.

Умови застосування підвищених ставок:

до суми перевищення обсягу доходу, визначеного для кожної групи платників єдиного податку;

до доходу від провадження діяльності, не зазначеної у свідоцтві платника єдиного податку, віднесеного до першої або другої групи;

до доходу від застосування іншого способу розрахунків, ніж зазначений у цій главі;

до доходу від здійснення видів діяльності, які не дають права використовувати спрощену систему оподаткування [2].

Не можуть бути платниками єдиного податку суб'єкти господарювання, визначені згідно з ПКУ (п. 291.5). З 1 січня 2011 року платниками ПДВ обов'язково повинні реєструватися особи, в яких сума за операціями поставки товарів (послуг), що підпадають оподаткуванню протягом останніх 12 місяців, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, перевищила 300 тис. грн. Дане правило не стосується платників єдиного податку (ст. 181 ПКУ).

Отримати 35 безоплатних послуг підприємці можуть у Центрі їх обслуговування. Зокрема, таких, як: видача ліцензії (дубліката) на роздрібну торгівлю алкогольними напоями, сидром і перрі, тютюновими виробами; видача посилених сертифікатів відкритих ключів; надання можливості подати податкову звітність в електронному вигляді з використанням комп'ютеризованого робочого місця або отримати доступ до мережі Інтернет через Wi-fi; забезпе-

чення доступу до публічної інформації; запис на прийом до посадових осіб; приймання вхідної кореспонденції; надання можливості ознайомлення та/або отримання друкованої продукції тощо.

Важливим нововведенням, яке спрощує процедуру подання бухгалтерської та податкової звітності, є видача платникам податків безкоштовних електронних ключів. Ця послуга дозволяє підприємцям звітувати дистанційно за допомогою електронної пошти через мережу Інтернет.

Існує потреба в удосконаленні інформаційного забезпечення підприємців малих підприємств і спрощенні їх доступу до потрібної інформації в базах даних регіонів (районні центри, смт), що акумулюватимуть, систематизуватимуть й оновлюватимуть інформацію щодо норм чинного законодавства України й інформаційно-аналітичні матеріали стосовно розвитку підприємництва регіону, регуляторної та цінової політики, наявних банківських установ і кредитних спілок з переліком їх послуг у сфері кредитування суб'єктів малого підприємництва (інформування щодо лізингу, факторингу, овердрафту тощо).

Проведений аналіз дає змогу дійти висновків, що державна регуляторна політика щодо малого підприємництва спрямована на спрощення процедурних моментів його заснування та ведення. Разом з тим є необхідність і час для їх запровадження і поступового досягнення стійкого розвитку зазначеної сфери, що приведе до сталого економічного зміцнення, зростання рівня ділової активності, насичення споживчого ринку якісними товарами і послугами для задоволення потреб населення.

1. Закон України від 15.05.2003р. №755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/755-15>. 2. Матеріали тренінгу «Як започаткувати власну справу» / Західноукраїнський центр «Жіночі перспективи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: www.women.lviv.ua

ПРОЦЕДУРНЫЕ МЕХАНИЗМЫ СОЗДАНИЯ И ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

Рассмотрены основные аспекты законодательного регулирования основанием малого предприятия, отмечено важность рационализации процедурных механизмов в современных условиях ведения хозяйства. Предложены мероприятия по повышению эффективности функционирования малого предпринимательства в регионах путем усовершенствования информационного обеспечения.

PROCEDURAL MECHANISMS OF FOUNDATION AND FUNCTIONING OF SMALL ENTERPRISE

The basic aspects of the legislative adjusting of foundation of small enterprise are considered, it is marked importance of rationalization of procedural mechanisms in the modern terms of menage. Measures are offered on the increase of efficiency of functioning of small enterprise in regions by the improvement of the informative providing.

Стаття надійшла 12.03.2014